

Będzin 5.09.2023 r.

Dr hab. Jerzy Pośpiech
Ul. Olszynowa 33
42-500 Będzin

RECENZJA

ROZPRAWY DOKTORSKIEJ MGR ELŻBIETY LEBRYK-STERKOWIEC

**"ŚRODOWISKOWE UWARUNKOWANIA EDUKACJI FIZYCZNEJ UCZNIÓW
I UCZENNIC KLAS TRZECICH NAUCZANIA WCZESNOSZKOLNEGO"**

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska została napisana pod kierunkiem naukowym Pana dr hab. Eligiusza Madejskiego prof. Akademii Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie.

Praca składa się z czterech rozdziałów, które zostały poprzedzone wstępem. Rozdziały merytoryczne uzupełniają: bibliografia, aneks, ryciny, tabele, spis rycin i tabel w pracy i aneksie, załączniki, wykaz tabel, streszczenie (w języku polskim i angielskim) i ma 181 stron.

Układ treści rozprawy jest przejrzysty i zawiera wszystkie wymagane dla tego typu prac elementy. Autorka poprawnie zdefiniowała cel badań, skupiając się na ważnej, a bardzo rzadko podejmowanej przez badaczy kultury fizycznej problematyce uwarunkowań procesu edukacji fizycznej uczniów i uczennic klas trzecich edukacji wczesnoszkolnej. Warto podkreślić aktualność i znaczenie poznawcze wybranego tematu, a przede wszystkim aplikacyjne walory wyników przeprowadzonych badań. Doktorantka w swojej pracy przedstawiła wnikliwą diagnozę warunków i efektów realizacji zreformowanego programu wychowania fizycznego wdrożonego w roku szkolnym 2009/2010, w 27 szkołach powiatu tarnowskiego.

Zasadniczą część monografii poprzedza krótki „Wstęp”, w którym autorka podkreśla związek jakości szkolnego wychowania fizycznego z poziomem aktywności fizycznej współczesnego człowieka oraz wskazuje na zagrożenia w rozwoju sprawności i osobowości uczniów spowodowane niewykorzystaniem potencjału ruchowego uczniów klas I-III szkoły podstawowej.

Mało wyraźne wydaje się oddzielenie własnych opinii doktorantki od poglądów cytowanych autorów. W trakcie obrony będę oczekiwał wyjaśnienia wątpliwości dotyczących autorstwa cytowania zamieszczonego na str.7 (wersy 1-3) rozprawy.

Rozdział I rozprawy zatytułowany „Teoretyczne podstawy badań” zawiera bogaty przegląd przedmiotowej literatury naukowej. Doktorantka dokonała trafnego wyboru ważnych i aktualnych pozycji piśmiennictwa naukowego poświęconych współczesnym tendencjom w polskiej i europejskiej edukacji wczesnoszkolnej ze szczególnym uwzględnieniem zdrowotnych, społecznych i organizacyjnych aspektów edukacji fizycznej.

Wskazując na naukowo udokumentowane zagrożenia wynikające z sedenteryjnego stylu życia i szerzącej się hipokinezji, doktorantka zaprezentowała równocześnie bogaty katalog korzyści z regularnej aktywności fizycznej.

Na podkreślenie zasługuje szeroki przegląd pojęć związanych z rozwojem fizycznym, motorycznym i aktywnością ruchową dzieci w młodszym wieku szkolnym oraz poparta przeglądem najnowszej literatury próba zdefiniowania współczesnych celów i zadań edukacji fizycznej w kształceniu zintegrowanym. W kolejnych podrozdziałach (1.4 - 1.8) doktorantka podkreśla znaczenie kompetencji zawodowych nauczycieli, stanu bazy dydaktycznej oraz współpracy z rodzicami dla jakości edukacji fizycznej. Wątpliwości budzi poprawność zamieszczonych w tym rozdziale na str.10 terminów: „wiek ekspansji” i „skłonność do ekspansji”.

Bardzo wysoko oceniam merytoryczną wartość tego rozdziału.

W drugim rozdziale zatytułowanym „Materiał i metody badań”, doktorantka sformułowała cztery hipotezy oraz osiem pytań badawczych dotyczących bardzo istotnych aspektów procesu edukacji szkolnej. W badaniach eksploracyjnych praktyki oświatowej nie stawia się na ogół hipotez, bowiem nie weryfikują one żadnej teorii naukowej. Ich miejsce zastępują tezy będące pewnym założeniem lub twierdzeniem, którego zasadność należy potwierdzić empirycznie w przeprowadzonym studium problemu. Często nie tworzy się nawet zamkniętych list zmiennych, aby nie krępować badacza w interpretacji obserwowanych zjawisk i nie zawężyć perspektywy badawczej na wstępie badań.

W doborze narzędzi badawczych oraz pozyskiwaniu danych autorka jest bardzo staranna. Badania przeprowadzono w 27 szkołach podstawowych powiatu tarnowskiego w okresie od lutego do czerwca 2016 roku. Podstawową metodą zbierania danych był sondaż diagnostyczny. Odpowiednimi metodami opisu i analizy statystycznej opracowano dane zebrane kwestionariuszem ankiety od 38 nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, 27 dyrektorów szkół oraz 512 uczniów trzecich klas edukacji wczesnoszkolnej, korzystając z

testów umiejętności ruchowych oraz wiedzy o kulturze fizycznej. Wielkość oraz procedura wyboru próby reprezentatywnej szkół powiatu tarnowskiego nie budzi zastrzeżeń.

W trzecim rozdziale „Analiza wyników badań” przedstawione zostały wyniki prowadzonych badań. Wielkość zebranych danych, zakres problematyki poddanej analizie oraz sposób prezentacji wyników badań zasługują na pozytywne podkreślenie i stanowią największy walor tej rozprawy. Z korzyścią dla wartości poznawczej i aplikacyjnej rozprawy oraz dążąc do osiągnięcia założonego celu badań, autorka szczegółowo analizuje dane obejmujące 5 obszarów tematycznych, zamieszczone w 14 tabelach i na 27 rycinach. W analizie danych jakościowych, które nieuchronnie mają charakter subiektywny, niezbędna jest ostrożność w formułowaniu wniosków. Na przykład porównanie opinii dyrektorów szkół na temat przygotowania nauczycielek edukacji wczesnoszkolnej do prowadzenia lekcji wychowania fizycznego (ryc. 4 i 14), z samooceną nauczycielek (ryc.3 i 15) oraz wynikami badań poziomu wiedzy z metodyki wychowania fizycznego nauczycielek edukacji wczesnoszkolnej (ryc.1) obrazuje trudności i ograniczenia interpretacyjne uzyskanych danych jakościowych.

W czwartym rozdziale „Podsumowanie i wnioski” autorka sformułowała pięć zasadnych wniosków i cztery wskazania aplikacyjne. Sugerowany przez autorkę związek dobrych wyników uzyskanych przez badanych uczniów i uczennice w testach umiejętności ruchowych i wiedzy o kulturze fizycznej z wpływem wdrożonej w roku szkolnym 2009/2010 zreformowanej podstawy programowej (str. 89) nie znajduje uzasadnienia w zebranych danych. Natomiast dobrze został udokumentowany przez doktorantkę bardzo niski poziom kompetencji i wiedzy z metodyki wychowania fizycznego 94,8 % badanych nauczycielek edukacji wczesnoszkolnej a jednocześnie wysoki poziom umiejętności ruchowych i wiedzy o kulturze fizycznej ich uczennic i uczniów trzecich klas szkół podstawowych powiatu tarnowskiego. To ważny głos w toczonej od lat dyskusji w Polsce i innych krajach europejskich, której istotą jest odpowiedź na pytanie czy lepszym rozwiązaniem jest powierzenie realizacji programu wychowania fizycznego nauczycielowi edukacji wczesnoszkolnej, czy specjaliście edukacji fizycznej (nauczycielowi wychowania fizycznego lub trenerowi).

Uzupełnieniem rozdziałów merytorycznych jest bardzo bogata bibliografia zawierająca 233 pozycje piśmiennicze, w tym 15 w języku angielskim. Wysoko oceniam dobór źródeł piśmienniczych. Większość pozycji cytowanej w pracy literatury zostało wydanych po roku 2005, co pozytywnie obrazuje starania autorki o pozyskanie najbardziej aktualnych źródeł informacji naukowej.

Pragnę podkreślić wielką wartość poznawczą i aplikacyjną wyników bogatego i rzetelnie zrealizowanego przez doktorantkę programu badań. W przypadku ewentualnej publikacji niniejszej rozprawy, biorąc pod uwagę obszar badań oraz liczbę szkół, uczniów i nauczycieli objętych badaniami bardziej zasadnym wydaje się tytuł: ŚRODOWISKOWE UWARUNKOWANIA EDUKACJI FIZYCZNEJ UCZNIÓW I UCZENNIC KLAS TRZECICH SZKÓŁ POSTAWOWYCH POWIATU TARNOWSKIEGO.

Uwagi stylistyczne i nieliczne błędy zaznaczyłem w tekście pracy do ew. wykorzystania przez autorkę.

Podsumowując stwierdzam, że przedłożoną mi do recenzji rozprawę doktorską oceniam pozytywnie. Praca ta z całą pewnością zawiera treści nowe, oryginalne i bardzo rzadko podnoszone dotychczas w piśmiennictwie naukowym. Jest to najbardziej aktualna, komplementarna i naukowa diagnoza środowiskowych uwarunkowań edukacji fizycznej uczennic i uczniów klas trzecich szkół podstawowych powiatu tarnowskiego.

Doktorantka wykazała dużą dojrzałość w formułowaniu tez i pytań badawczych. Wykazała się umiejętnością korzystania z najbardziej aktualnych źródeł naukowych, znajomością metod opisu i analizy statystycznej oraz zdolnością formułowania logicznych wniosków będących weryfikacją tez i wyczerpującymi odpowiedziami na postawione pytania badawcze.

Upoważnia mnie to do stwierdzenia, że rozprawa spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim i dlatego przedstawiam wniosek o dopuszczenie mgr Elżbiety Lebryk-Sterkowiec do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Z poważaniem

